

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport
W.J.H. Lodders, voorzitter
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
Per mail: cie.vws@tweedekamer.nl

Onderwerp
Algemeen Overleg kindermishandeling
en huiselijk geweld, 8 februari 2021

Datum
2 februari 2021
Ons kenmerk
2021/0014/AvD/IB/RG

Geachte voorzitter en leden van de Vaste commissie voor VWS,

U bespreekt op maandag 8 februari in het Algemeen Overleg kindermishandeling en huiselijk geweld onder meer de opvolging van de aanbevelingen van de Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GREVIO).¹ Met het oog op dit debat brengt het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) graag een drietal punten onder uw aandacht. Dit zijn:

- de versterking van de coördinatie van het beleid inzake geweld tegen vrouwen, waaronder geweld in de privésfeer;
- het voeren van een gendersensitief beleid;
- de opvang van vrouwen die slachtoffer zijn van geweld.

Verdrag van Istanbul en GREVIO

Voordat wordt ingegaan op deze concrete punten, wil het College kort stilstaan bij de status van het Verdrag van Istanbul (hierna: het Verdrag) en de aanbevelingen van GREVIO. De staatssecretaris van VWS geeft in zijn reactie namens de regering aan in hoeverre en op welke manier hij de aanbevelingen zal naleven. Een aantal kernaanbevelingen van GREVIO zal door de regering niet of slechts ten dele worden opgevolgd. Het College betreurt dat zeer.

¹ GREVIO, *GREVIO's evaluatierapport inzake wettelijke en andere maatregelen om uitvoering te geven aan de bepalingen van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (het Verdrag van Istanbul)*, Nederland, GREVIO/Inf(2019)19, Straatsburg, Raad van Europa, januari 2020.

Het Verdrag bevat juridisch bindende verplichtingen. Dat betekent dat de regering, en alle onderdelen van de overheid, verplicht zijn deze na te leven. De aanbevelingen van GREVIO zijn weliswaar niet bindend, maar het gaat hier om gezaghebbende aanbevelingen van een daartoe ingesteld toezichthoudend orgaan. Deze aanbevelingen dienen dan ook te worden nageleefd en uitgangspunt en toetssteen te zijn voor regelgeving, beleid en praktijk. Het Verdrag erkent de belangrijke rol die nationale parlementen hebben bij het toezien op de implementatie van dit verdrag.²

Recent onderzoek over de prevalentie van geweld in de privésfeer laat zien dat deze vorm van geweld een ernstig en omvangrijk probleem is in Nederland.³ Het is dan ook dringend noodzakelijk dat er een effectievere aanpak komt, om het geweld sneller en verder terug te dringen. Het Verdrag en de aanbevelingen van GREVIO bieden daarvoor de juiste handvatten.

Het College onderschrijft verder de aanbeveling van GREVIO om het Verdrag ook toe te passen in Caribisch Nederland.⁴ Het College heeft eerder gewezen op de noodzaak van de implementatie van dit Verdrag in dit deel van het Koninkrijk. De staatssecretaris stelt in de reactie op de evaluatie dat het daarvoor ‘te vroeg’ is en verwijst naar het nieuwe Bestuursakkoord. Dit akkoord is echter nog niet gepubliceerd. Het is daarom niet goed mogelijk te beoordelen of de maatregelen die hierin zijn opgenomen de implementatie daadwerkelijk dichterbij brengen en wanneer het dan wel tijd is om het Verdrag toe te passen. Door het Verdrag in dit deel van het Koninkrijk niet te implementeren bestaat er een onwenselijk onderscheid in de behandeling van verschillende Nederlandse burgers. Gezien de ernst van het probleem bestaat ook in Caribisch Nederland een dringende noodzaak om het Verdrag onmiddellijk en volledig in te voeren.⁵

Suggesties voor vragen:

Welke stappen zal de staatssecretaris zetten om de verdragsverplichtingen en de aanbevelingen van GREVIO te implementeren in toekomstig beleid?

² Artikel 70 nodigt nationale parlementen expliciet uit deel te nemen aan het toezicht op de maatregelen ter uitvoering van dit Verdrag. Onlangs is de Nederlandse editie van een handboek voor parlementsleden gepubliceerd. Dit geeft diverse suggesties voor de wijze waarop het parlement dat kan doen. Raad van Europa, *De Istanbul Conventie – een krachtig instrument om een einde te maken aan gendergerelateerd geweld. Een handboek voor parlementsleden over het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld*, Straatsburg: Raad van Europa, 2021.

³ M. Akkermans e.a., *Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld 2020*, Den Haag: CBS en WODC, 2020.

⁴ GREVIO's evaluatierapport (noot 1), aanbeveling 9.

⁵ Zie uitgebreid over dit punt College voor de Rechten van de Mens, *Rapportage aan de Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GREVIO)*, november 2018, p. 5-6.

Welke concrete stappen zet de regering om het Verdrag van Istanbul uit te voeren in Caribisch Nederland? Kan de regering een termijn noemen waarop het Verdrag ook wordt uitgevoerd in Caribisch Nederland?

Het College heeft voorts, zoals boven reeds aangekondigd, een drietal concrete aandachtspunten.

Coördinatie van beleid

In zijn reactie stelt de staatssecretaris dat de coördinatie tussen ministeries voldoende is. Hij concludeert dat een coördinerend orgaan niet nodig is. Het College ziet graag dat de staatssecretaris de reactie op deze aanbeveling heroverweegt. Uit GREVIO's evaluatie blijkt waar betere coördinatie nodig is. Het College noemt een aantal punten.

- Versnipperd beleid: verschillende departementen zijn verantwoordelijk voor een onderdeel van het beleid over geweld tegen vrouwen. Bovendien is het beleid en de uitvoering voor een groot deel gedecentraliseerd. De effectiviteit van het beleid is daarom moeilijk te bepalen. Dat geldt voor de hulpverlening aan slachtoffers, voor het aanpakken van daders en voor preventie.
- Geen gezamenlijke alomvattende basis voor beleid: Het landelijk programma Geweld hoort nergens thuis is beperkt in reikwijdte. Het programma zet niet in op preventie en stuurt niet op gendersensitief beleid. Bovendien is het tijdelijk van aard. Het is daarom geen antwoord op de door GREVIO geconstateerde tekortkomingen.
- Geen onafhankelijke monitoring: De voortgangsrapportages over het programma Geweld hoort nergens thuis bevatten zeker nuttige informatie, maar gaan niet over de hele reikwijdte van het Verdrag en zijn niet opgesteld door een onafhankelijke instantie. Goede monitoring is eens te meer noodzakelijk nu de uitvoering van het beleid inzake geweld in de privésfeer op lokaal niveau plaatsvindt.
- Onvoldoende data: Het verzamelen en registreren van data is onvoldoende gecoördineerd. Dat belemmert coördinatie en monitoring van beleid en uitvoering. Met de nieuwe prevalentie-monitor is weliswaar een goede stap gezet om zicht te krijgen op aard en omvang van geweld in de privésfeer, maar er zijn meer gegevens nodig over de diverse onderdelen van het Verdrag, bijvoorbeeld over de relatie tussen de pleger en het slachtoffer van geweld en de capaciteit van de opvang.

Het ontbreekt in de reactie van de regering aan een concrete toelichting op de wijze waarop het ministerie van VWS de coördinatie gaat versterken en de leemtes zal opvullen.

Suggesties voor vragen:

Welke stappen zal de staatssecretaris zetten om een betere coördinatie te bereiken?

Zal daarbij ook worden gestuurd op samenhang tussen domeinen (zorg, werk, hulpverlening, strafrecht, emancipatie) en op de versterking van genderexpertise in de uitvoering van beleid op landelijk en lokaal niveau?

Gendersensitief beleid

Het College is verheugd dat een onafhankelijke partij de regering adviseert over de concrete betekenis van de aanbevelingen van GREVIO over gendersensitiviteit. Het College ziet daarin de intentie om de betreffende aanbevelingen serieus te onderzoeken en het beleid en de praktijk daadwerkelijk gendersensitiever te maken. De noodzaak van gendersensitiviteit in beleid en uitvoering staat buiten kijf. Het College kijkt dan ook met belangstelling uit naar het rapport van de onafhankelijke partij en de reactie van de staatssecretaris daarop.

Suggesties voor vragen:

Welke concrete stappen wil de staatssecretaris zetten om te komen tot meer gendersensitief beleid en tot meer gendersensitiviteit in de uitvoering? Met welke partners en op welke termijn?

Opvang van slachtoffers van geweld in de privésfeer

GREVIO heeft haar zorgen geuit over het aantal opvangplaatsen voor vrouwen die slachtoffer zijn van geweld. Het College deelt deze zorgen. In zijn toelichting haalt de staatssecretaris de cijfers van 2016 aan, volgens deze cijfers waren er in Nederland 500 opvangplekken beschikbaar. In 2020 is onderzoek gedaan naar de opvang bij acuut gevaar.⁶ Hier kwamen geen cijfers uit over het aantal plekken, maar wel over het aantal keer dat alternatieve opvang in bijvoorbeeld hotels of appartementen is gebruikt. Dit gebeurde wanneer de nood hoger was dan het beschikbare aanbod. Eenduidige cijfers over het aantal opvangplaatsen en in hoeverre deze toegankelijk en geschikt zijn voor extra kwetsbare doelgroepen, gezinnen met kinderen of slachtoffers met een beperking zijn niet beschikbaar. Het College begrijpt dat gemeenten, de branchevereniging en de staatssecretaris niet alleen willen kijken naar een aantal opvangplekken. Opvang in een instelling is een laatste redmiddel en ambulante aanbod is van groot belang. Het Rijk stelt weliswaar vanaf 2020 structureel meer geld beschikbaar aan gemeenten, maar aangezien gemeenten begrotingsvrijheid hebben en het Rijk niet monitort of en hoe gemeenten dit geld besteden, is het niet mogelijk te zeggen of dit landelijk voldoende en voldoende effectief is.

⁶ Melissa van de Grift, Hanna Harthoorn en Frank Kriek, *Opvangplaatsen voor acute crisissituaties. Eindrapport*. Utrecht: Regioplan, 2020.

Suggesties voor vragen:

Wordt ambulante ondersteuning als alternatief voor intramurale opvang aangeboden? Is dit aanbod voldoende beschikbaar, toegankelijk en geschikt? Hoe worden hierover data verzameld om te kunnen monitoren?

Het College hoopt dat uw commissie de betrokken staatssecretaris zal aansporen de verdragsverplichtingen beter na te leven en toezeggingen te doen voor meer effectief beleid om de schending van de mensenrechten van vrouwen aan te pakken.

Voor vragen of een nadere toelichting op deze brief kunt u contact opnemen met coördinerend beleidsadviseur Ineke Boerefijn, via i.boerefijn@mensenrechten.nl of 06-1504 3218.

Met vriendelijke groet,

Mr. Adriana C.J. van Dooijeweert
Voorzitter